

Ekstremalna regulacja języka: aktywacja i inhibicja jako mechanizmy kontroli dwujęzycznej w tłumaczeniu konferencyjnym

Jak to możliwe, że tłumacz symultaniczny jednocześnie słucha jednego języka i wyraża tę samą treść w drugim języku? Jak tłumacz kontroluje oba języki, aby się nie pomieszały? Czy tekst pisany pomaga czy przeszkadza tłumaczowi kabinowemu? Czy tłumacz lepiej sobie radzi z regulacją obu języków niż osoba dwujęzyczna bez doświadczenia tłumaczeniowego? W niniejszym projekcie postaramy się odpowiedzieć między innymi na te pytania.

Celem projektu jest lepsze zrozumienie tego, jak mechanizmy regulacji języków, takie jak aktywacja i inhibicja, funkcjonują w tłumaczeniu konferencyjnym, które wykonuje się w ekstremalnych warunkach: przy obciążeniu kognitywnym i obostrzeniach czasowych. Zbadamy wpływ szkolenia tłumaczeniowego i doświadczenia zawodowego na te mechanizmy. Chcemy się dowiedzieć, czy doświadczenie i szkolenie tłumaczeniowe ulepszają regulację języków w umyśle dwujęzycznym.

Najpierw stworzymy polsko-angielski i angielsko-polski korpus tłumaczeń ustnych na podstawie nagrań tłumaczeń z Parlamentu Europejskiego. Przeanalizujemy takie autentyczne dane, aby zobaczyć, jak działają mechanizmy aktywacji i inhibicji leksykalnej. Następnie poprosimy profesjonalnych tłumaczy konferencyjnych, studentów programów tłumaczeniowych (na początku i na końcu szkolenia) oraz osoby dwujęzyczne o udział w serii eksperymentów, w których będą oceniać podobieństwo znaczeń słów, nazywać i opisywać obrazki oraz tłumaczyć słowa na język polski i angielski. Zadania te w poprzednich badaniach zostały zweryfikowane jako skuteczne mierniki różnych aspektów przetwarzania językowego. Będziemy mierzyć poprawność i czas ich wykonania. Tłumacze konferencyjni i studenci tłumaczenia zostaną też poproszeni o tłumaczenie symultaniczne i tłumaczenie a vista (czyli głośne czytanie tekstu napisanego np. po polsku od razu w języku angielskim). Będziemy oceniać poprawność, opóźnienie w stosunku do oryginału i ruchy gałek ocznych w czytaniu tłumaczonego tekstu. Połączenie metody korpusowej i eksperymentalnej pozwoli nam określić, w jaki sposób praktyka tłumaczeniowa kształtuje regulację języków.

Obecny projekt przyczyni się do rozwoju przekładoznawstwa poprzez poszerzenie wiedzy o mechanizmach kontroli dwujęzycznej w tłumaczeniu ustnym i wpływie szkolenia i doświadczenia tłumaczeniowego na te procesy. Projekt będzie miał też wkład w rozwój psycholingwistyki i badań nad dwujęzycznością poprzez uzyskanie nowej wiedzy o aktywacji i inhibicji leksykalnej w warunkach ograniczeń czasowych i kognitywnych.